

PRAWA OBYWATELSKIE

Prawa obywatelskie w Polsce to zbiór powszechnie obowiązujących reguł, które są gwarantowane przez Konstytucję RP każdemu jej obywatelowi, a celem tych reguł jest ochrona interesów każdego obywatela.

Źródłami praw obywatelskich w Polsce są zarówno krajowe, jak i międzynarodowe akty prawne.

Oto główne źródła praw obywatelskich:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Najważniejszym źródłem praw obywatelskich jest Konstytucja RP, uchwalona 2 kwietnia 1997 roku. Określa ona podstawowe prawa, wolności i obowiązki obywateli oraz mechanizmy ich ochrony. **Kluczowe artykuły dotyczące praw obywatelskich znajdują się w rozdziale II „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela”.**

2. Ustawy

W Polsce wiele ustaw szczegółowo reguluje prawa obywatelskie i mechanizmy ich ochrony. Przykłady to:

- **Kodeks cywilny** – reguluje prawa osobiste i majątkowe obywateli.
- **Kodeks karny** – określa przestępstwa i kary, chroniąc obywateli przed naruszeniami ich praw.
- **Ustawa o ochronie danych osobowych** – chroni prywatność i dane osobowe obywateli.
- **Ustawa o zgromadzeniach** – reguluje prawo do organizowania i uczestniczenia w zgromadzeniach publicznych.

3. Umowy międzynarodowe

Polska jest stroną wielu umów międzynarodowych, które stanowią źródło praw obywatelskich. Najważniejsze z nich to:

- **Europejska Konwencja Praw Człowieka** – przyjęta przez Radę Europy, której Polska jest członkiem od 1991 roku. Konwencja ta zapewnia ochronę podstawowych praw i wolności, a jej przestrzeganie kontroluje Europejski Trybunał Praw Człowieka
- **Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych** – przyjęty przez ONZ w 1966 roku, ratyfikowany przez Polskę, gwarantuje m.in. prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego, wolności słowa, zgromadzeń i stowarzyszeń.

4. Prawo Unii Europejskiej

Jako członek Unii Europejskiej, Polska jest zobowiązana do przestrzegania praw zawartych w prawie unijnym, w tym w:

- **Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej** – która gwarantuje szeroki zakres praw, w tym godność, wolność, równość, solidarność, prawa obywatelskie oraz sprawiedliwość.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jest źródłem kluczowych praw obywatelskich w Polsce i zapewnia wszystkim obywatelom:

- **Równość wobec prawa** - Wszyscy obywatele są równi wobec prawa i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 Konstytucji).
- **Prawo do życia i zakaz tortur** - Konstytucja chroni prawo do życia, zakazuje tortur, nieludzkiego lub poniżającego traktowania oraz karania (art. 38 i art. 40).
- **Wolność osobista** - Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Nikt nie może być pozbawiony wolności inaczej niż na zasadach określonych w ustawie (art. 41).
- **Prawo do prywatności** - Każdy ma prawo do ochrony prywatności, rodzinnego życia, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym (art. 47).
- **Wolność sumienia i religii** - Każdy ma prawo do wolności sumienia i religii. Wolność ta obejmuje swobodę wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz praktykowanie i nauczanie jej indywidualnie lub wspólnotowo, publicznie lub prywatnie (art. 53).
- **Wolność słowa i prasy** - Każdy ma prawo do wyrażania swoich poglądów oraz do pozyskiwania i rozpowszechniania informacji (art. 54).
- **Prawo do zgromadzeń i stowarzyszeń** - Każdy ma prawo do organizowania pokojowych zgromadzeń oraz uczestniczenia w nich. Obywatele mają także prawo do tworzenia stowarzyszeń, fundacji oraz przystępowania do nich (art. 57 i 58).
- **Prawo do obywatelstwa** - Nikt nie może być pozbawiony obywatelstwa polskiego ani prawa do jego zmiany (art. 34).
- **Prawo do sądu** - Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny i bezstronny sąd (art. 45).
- **Prawo do ochrony zdrowia** - Obywatele mają prawo do ochrony zdrowia. Władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku (art. 68).
- **Prawo do nauki** - Każdy ma prawo do nauki. Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Rodzice mają prawo do wyboru szkoły dla swoich dzieci (art. 70).
- **Prawo do pracy** - Każdy ma prawo do wykonywania pracy w wybranym przez siebie zawodzie oraz do wynagrodzenia za pracę (art. 65).

Wyżej wymienione prawa obywatelskie, to tylko część z szerokiego wachlarza tych praw gwarantowanych w Polsce. Konstytucja wraz z innymi aktami prawnymi określa szczegółowo mechanizmy ich ochrony oraz ewentualne ograniczenia w ich korzystaniu w sytuacjach nadzwyczajnych, takich jak stan wojenny czy stan wyjątkowy.

Istotne jest, iż **fundamentem konstytucyjnych praw i wolności jest zasada godności człowieka**, przywołana zarówno we Wstępie do Konstytucji RP („Wszystkich, którzy dla dobra Trzeciej Rzeczypospolitej tę Konstytucję będą stosowali, wzywamy, aby czynili to, dbając o zachowanie przyrodzonej godności człowieka, jego prawa do wolności i obowiązku solidarności z innymi...”), jak i w jej artykule 30. Stanowi on, że godność jest przyrodzoną (czyli wynikającą z bycia człowiekiem) i niezbywalną (czyli taką, której człowiek nie może być pozbawiony) cechą człowieka, jest nienaruszalna oraz pozostaje źródłem wolności i praw człowieka i obywatela. WW artykuł nakłada także na władzę publiczną obowiązek poszanowania i ochrony godności człowieka.

Prawa człowieka mogą być ograniczane, ale tylko w ściśle określonych sytuacjach, definiowanych w konstytucjach i umowach międzynarodowych dotyczących praw człowieka (potrzeba ochrony określonych wartości, ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego).

Warto podkreślić, iż wystąpienie do Rzecznika Praw Obywatelskich z wnioskiem o pomoc w ochronie swoich wolności lub praw naruszonych przez organy władzy publicznej charakteryzuje: brak wymogu zachowania szczególnej formy, zwolnienie z wszelkich opłat, brak terminu do złożenia, brak subsydiarności, konieczność wskazania wnioskodawcy, określenie czyje prawa i wolności zostały naruszone, wskazanie, które prawo lub wolność zostały naruszone oraz określenie przedmiotu sprawy. Warto zauważyć, że Rzecznik Praw Obywatelskich zajmując się wnioskami, bada je nie tylko pod kątem legalności, ale również przestrzegania zasad współżycia społecznego i sprawiedliwości społecznej.

Konstytucyjne ograniczenia praw i wolności
Art. 31 ust. 3 wskazuje na **przesłanki, które mogą być podstawą do wprowadzenia ograniczeń** w korzystaniu z konstytucyjnych praw i wolności. Dotyczą one sześciu chronionych konstytucyjnie wartości:

- ochrona środowiska,
- zdrowie publiczne,
- moralność publiczna,
- wolność i prawa innych osób,
- bezpieczeństwo państwa,
- porządek publiczny.

Ponadto takie ograniczenia mogą być wprowadzone tylko w drodze ustawy i tylko w taki sposób, aby „nie naruszały istoty praw i wolności”.



ZAPRASZAMY

DO SKORZYSTANIA Z PUNKTU NIEODPŁATNEJ POMOCY PRAWNEJ, NIEODPŁATNEJ POMOCY OBYWATELSKIEJ ORAZ MEDIACJI, W KTÓRYM ADWOKACI, RADCOwie PRAWNI ORAZ DORADCY OBYWATELSKY NIEODPŁATNIE UDZIELĄ POMOCY.

| | | | | | | |
|---------------------|----------------------|--|---|----------------------|--------------------------------------|--|
| PONIEDZIALEK | 09:00 – 13:00 | MARKUSZÓW UL. M. SOBIESKIEGO 1 | poniedziałek – piątek, Puławy, al. Królewiska 3, godz. 08:00 – 12:00 punkt prowadzony przez adwokatów wskazanych przez ORA w Lublinie | PONIEDZIALEK | 08:00 - 12:00 | BARANÓW UL. RYNEK 14 |
| WTOREK | 08:00 – 12:00 | KAZIMIERZ DOLNY UL. SZKOLNA 1 | | WTOREK | 08:00 – 12:00 | NAŁĘCZÓW UL. GŁĘBOCZNIKA 23A |
| ŚRODA | 08:00 – 12:00 | PUŁAWY UL. DĘBLIŃSKA 4 | poniedziałek – piątek, Puławy, al. Królewiska 3, godz. 08:00 – 12:00 punkt prowadzony przez radców prawnych wskazanych przez OIRP w Lublinie | ŚRODA | 08:00 – 12:00 | JANÓWIEC UL. RADOMSKA 2 |
| CZWARTEK | 08:00 – 12:00 | PUŁAWY UL. DĘBLIŃSKA 4 | | CZWARTEK | 08:00 – 12:00 | KURÓW UL. I ARMII WOJSKA POLSKIEGO 1 |
| PIĄTEK | 08:00 – 12:00 | ŻYRZYŃ UL. TYSIĄCLECIA 28 | PIĄTEK | 08:00 – 12:00 | KOŃSKOWOLA UL. LUBELSKA 93 | |

Nieodpłatna pomoc prawna i obywatelska udzielana jest każdemu kto jej potrzebuje i złoży oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.



ZAPISY NA PORADY POD NUMEREM TELEFONU: 609 009 469